

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
सम्माननीय का.मु.प्रधान न्यायाधीश श्री दामोदरप्रसाद शर्मा
माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट
आदेश
070-CI-0029

मुद्दा: परमादेश ।

जिल्ला धनुषा गाउँ विकास समिति कार्यालय धवौलीको हकमा र आफ्नो हकमा समेत ऐ. पुनरावेदक
गाउँ विकास समितिको सचिव रामचन्द्र यादव-----१
ऐ. ऐ. धवौली गाउँ विकास समिति कार्यालयको कार्यालय सहायक पदमा कार्यरत
सत्यनारायण मण्डल-----१

विरुद्ध

जिल्ला महोत्तरी जलेश्वर नगरपालिका वडा नं. ४ मा बस्ने बलराम बहादुर प्रधानाङ्ग----१ विपक्षी

शुरु पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा फैसला गर्ने:

माननीय न्यायाधीश श्री डम्बर बहादुर शाही
माननीय न्यायाधीश श्री विनोद शर्मा

पुनरावेदन अदालत जनकपुरको मिति २०६९/९/३ गतेको फैसला उपर यस अदालतमा
पुनरावेदन पर्न आएको र न्याय प्रशासन ऐन २०४८ को दफा ९(१)(क) बमोजिम यसै अदालतको
क्षेत्राधिकार भित्रको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य र ठहर यस प्रकार रहेको छ :-

मेरी आमा शुभद्रादेवी प्रधानाङ्गले २०३४ साल माघ १३ गतेका दिन ठूलो काका हरिचरण
सिंह प्रधानाङ्गसंग अंशबण्डा लिखत गरी लिएको जग्गा मध्ये धनुषा जिल्ला धवौली गाउँ विकास
समिति वडा नं. ५ मा उल्लेख भएको घर सो पूर्व विष्णु प्रसाद रिमाल, सो पश्चिम गोपाल श्रेष्ठ
सो उत्तर बालोदेखि दक्षिणको लामो ८ जंजिर चौरा ४ जंजिर र सो जग्गामा भएको फुसको घर
समेत उल्लेख भएको छ । आमाको मिति २०५५।७।१०मा स्वर्गवास भएपछि मेरो जेठो दाजु

नारायण बहादुर श्रेष्ठले मिति २०६७।८।२५ गते सो घडेरी जग्गा सिफारिशका लागि गाउँ विकास समिति कार्यालय धवौलीमा निवेदन दर्ता गराएकोमा निवेदकको माग अनुसार सर्जमिन मुचुल्का उठाई कामकाज गरिदिनु होला भनी मिति २०६७।९।२९ मा तोक लगाएकोमा सो अनुसारको कामकाज नभई हालसम्म दाजुले सिफारिश पाउनु भएको छैन गाउँ विकास समिति सचिव र सहायक संग भेटघाट गर्दा आज दिन्छु भोली दिन्छु भनी सो निवेदन उपर कारवाही नगरी आलटाल र हेलचक्राई गरी दुःख दिइरहनु भएको छ । अतः मेरो दाजुले मिति २०६७।८।२५ गते दर्ता गराएको निवेदन उपर तुरुन्त कारवाही गरी सिफारिश दिनका लागि परमादेश लगायत जो चाहिने उपयुक्त आदेश समेत जारी गरिपाउँ भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत जनकपुरमा पेश गरेको निवेदन पत्र ।

यसमा के कसो भएको हो । निवेदकको माग अनुसारको आदेश किन जारी गर्नु नपर्ने हो ? बाटाको म्याद बाहेक १५ दिन भित्र आफै वा आफ्नो कानूनबमोजिमको प्रतिनिधि मार्फत लिखित जवाफ लिई आउनुहोला भनी विपक्षीहरूको नाउँमा म्याद सूचना जारी गरी म्यादभित्र लिखित जवाफ परे वा अवधि नाघेपछि पेश गर्नु भन्ने व्यहोराको पुनरावेदन अदालतको मिति २०६९।४।२२ को आदेश ।

विपक्षीका दाजु नारायण बहादुर श्रेष्ठले धवौली गाउँ विकास समितिमा निवेदन दायर गरेकोमा सो अनुसारको जग्गा खोज तलाश गर्दा उक्त चार किल्ला भित्रको विपक्षीको हक भोगको कुनै घर जग्गा नरहेको बुझिएकोले सो व्यहोरा विपक्षीको दाजु नारायण श्रेष्ठलाई जानकारी गराएको हो । विपक्षीले दावी गरेको जग्गा जिल्ला धनुषा धवौली गाउँ विकास समिति वडा नं. ५ अन्तरगत रहेको छैन । विपक्षीको सो जग्गा सो ठाउँमा नभएकोले काल्पनिक जग्गाको सिफारिश दिनुपर्ने होइन, छैन । तसर्थ विपक्षीको रिट निवेदन खारेज गरिपाउँ भन्ने विपक्षी धवौली गाउँ विकास समिति कार्यालय सो गाउँ विकास समितिका सचिव रामचन्द्र यादव र सोही गाउँ विकास समितिका कार्यालय सहायक सत्यनारायण मण्डलको संयुक्त लिखित जवाफ रहेको देखिन्छ ।

विपक्षी मध्येको जिल्ला विकास समिति धनुषाको नाउँको १५ दिने म्याद सूचना मिति २०६९।५।१० गतेका दिन तामेल भएकोमा लिखित जवाफ नलगाई म्यादै गुजारी बसेको रहेछ ।

गाउँ विकास समितिको लिखित जवाफ हेर्दा यो मितिमा यस्तो निर्णय गरी निवेदकलाई लिखित जानकारी गराएको हो भनी मिति समेत किटान गर्न सकेको नदेखिँदा विपक्षी नं. २, ३, ४ले सो कर्तव्य पुरा गरेको देखिँदैन । निवेदकको निवेदन जिकीर बमोजिम सिफारिश दिन मिल्ने हो, होइन आवश्यक जाँचबुझ गरी निवेदकले दर्ता गराएको निवेदनमा सर्जमिन लगायतका आवश्यक कारवाही गर्नु गराउनु भनी प्रत्यर्थी नं. २, ३, ४ का नाउँमा परमादेशको आदेश जारी हुने ठहर्छ भनी पुनरावेदन अदालत जनकपुरको मिति २०६९।९।३३ मा गरेको आदेश ।

निवेदकले गाउँ विकास समितिमा मिति २०६७।८।२५ गते निवेदन गर्दा गराएपछि सो निवेदनमा सर्जमिन मुचुल्का उठाई काम गर्नु भन्ने तोक लागेपछि निवेदक सम्पर्कमा नआएको र निवेदक सम्पर्कमा नआउने हुँदा सिफारिश प्रयोजनका लागि हुने कार्य अगाडि बढ्न नसकेको हो । जुन जग्गालाई विपक्षीले दावी गर्नु भएको छ, सो जग्गामा पुरुषोत्तमको घरद्वार रही निजको भोगमा छ । निवेदकको माग अनुसारको जग्गा खोज्ने काम गाउँ विकास समितिको होइन, निवेदक स्वयं सकृय भै निजको जग्गा कहाँ छ, कसले आफ्नो जग्गामा निजको जग्गा घुसाई खाएको छ, सो खोजबिन गर्ने काम निजको हो । भ्रुष्टा व्यहोरा उल्लेख गरी परमादेशको उजुरी दिएको हुँदा त्रुटिपूर्ण आदेश बदर गरिपाउँ भन्ने व्यहोराको विपक्षीले यस अदालत समक्ष पेश गरेको पुनरावेदन पत्र ।

नियमबमोजिम साप्ताहिक तथा दैनिक मुद्दा पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदन अदालत जनकपुरबाट भएको आदेश मिले, नमिलेको र पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्छ, सक्तैन ? सो विषयमा निर्णय गर्नुपर्ने भएको छ ।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा निवेदकको आमा शुभद्रादेवी प्रधानाङ्गले २०३४ साल माघ १३ गते अंशबण्डाबाट प्राप्त गरेको सम्पत्ति मध्येको धनुषा जिल्ला धवौली गाउँ विकास समिति वडा नं. ५ को घर सो पूर्व विष्णु प्रसाद रिमाल, सो पश्चिम गोपाल श्रेष्ठ सो उत्तर बालोदेवी दक्षिणको लामो ८ जंजिर चौरा ४ जंजीर र सो जग्गामा भएको फुसको घर समेतको गाउँ विकास समितिबाट सिफारिश लिनका लागि मिति २०६७।८।२५ गते गाउँ विकास समितिको कार्यालय धवौलीमा जेठो दाजु नारायण बहादुर श्रेष्ठले निवेदन दिई निवेदनमा तोक आदेश लागेपश्चात् कुनै कारवाही

नगरी पदीय दुरुपयोग गरेकोले निवेदन उपर तुरुन्त कारवाही गरिपाउन परमादेश जारी गरिपाउँ भनी रिट निवेदन दिएको देखिन्छ ।

निवेदकले उल्लेख गरेको जग्गा खोज तलास गर्दा उक्त चार किल्ला भित्र निवेदकको हक भोगको कुनै घर जग्गा नरहेको बुझिएको, धवौली गाउँ विकास समिति वडा नं. ५ मा निवेदकले दावी गरेको जग्गा छैन, काल्पनिक व्यहोरा उल्लेख गरी दिएको निवेदन खारेज भागी छ भनी विपक्षीले लिखित जवाफ पेश गरेको देखिन्छ ।

निवेदकले नामसारीका लागि घर जग्गाको सिफारिश माग गरी गाउँ विकास समितिको कार्यालय धवौलीमा निवेदन पेश गरेकोमा धवौली गाउँ विकास समिति कार्यालयको तर्फबाट निवेदन मागका सम्बन्धमा आवश्यक सम्बोधन गरी निवेदकलाई जानकारी दिनुपर्ने हुन्छ । निवेदकले उल्लेख गरेको चौहद्वि भित्रको जग्गाका सम्बन्धमा स्थलगत सर्जमिन बुझ्ने, निवेदकसंग जग्गाको प्रमाण दाखिला गर्न लगाउने र निवेदकले पेश गरेको निवेदन मागका विषयमा यथार्थ कुरा बुझी निवेदकलाई सिफारिश दिने नदिने निर्णय गर्नु पर्नेमा सो केही गरेको मिसिलबाट देखिन आएन ।

निवेदकले सिफारिशको लागि दावी लिएको घर जग्गा रनं. ३१७६ मिति २०३४।१२।१३ गतेको पारित अंशबण्डा लिखतमा उल्लेख भएको मिसिल संलग्न रहेको बण्डापत्रको प्रतिलिपीबाट देखिन्छ । सो घर जग्गा धवौली गाउँ विकास समिति वडा नं. ५ अन्तरगतको भन्ने पारित बण्डापत्रको लिखतमा उल्लेख छ । विपक्षी धवौली गाउँ विकास समितिको लिखित जवाफ हेर्दा धवौली विकास समिति वडा नं. ५ मा उक्त घर जग्गा नभएको भन्ने उल्लेख छ । निवेदकले चौहद्वि किटान गरी सप्रमाण दावी गरेको जग्गा उल्लिखित ठेगानामा भए नभएको तर्फ स्थलगत सर्जमिन आदि गरी त्यसबाट देखिएको यथार्थ विवरणको आधारमा निवेदकलाई सिफारिश दिने वा दिनु नपर्ने देखिन आएकोमा सोही व्यहोरा खोली निवेदकलाई जानकारी दिनुपर्ने कानूनी कर्तव्य विपक्षीको रहे भएकोमा विपक्षीबाट सो कर्तव्य पालना भएको भन्ने देखिदैन ।

तसर्थ, पारित अंशबण्डा लिखतमा उल्लेख भएको जग्गाका सम्बन्धमा यथार्थ बुझ्दै नबुझी हचुवाका भरमा जग्गाको अस्तित्व नै नरहेको भनी धवौली गाउँ विकास समितिबाट निवेदकको निवेदन मागका विषयमा यथोचित सम्बोधन नगरी बसेको र सार्वजनिक निकायको जिम्मेवारी

पालना गरेको नदेखिँदा तत् विषयमा आवश्यक जाँचबुझ गरी निवेदकले दर्ता गराएको निवेदनमा सर्जमिन लगायतका आवश्यक कारवाही गर्नु गराउनु भनी परमादेशको आदेश जारी गरेको पुनरावेदन अदालत जनकपुरको मिति २०६९।९।३ को आदेश मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्तैन । प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाईदिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

का.मु. प्रधान न्यायाधीश

इति सम्बत् २०७० साल माघ महिना ६ गते रोज २ शुभम् -----।

इजलास अधिकृत : महेन्द्रप्रसाद पोखरेल
कम्प्यूटर : रानु पौडेल